

Євген Крайнев та розвиток мисливствознавства як галузі знання й господарства в Україні

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I. Evhen Krainev and the development of game management as a branch of knowledge and economy in Ukraine. — The researcher proved to be a successful scientist and, at the same time, a skilled official who has achieved significant success in both areas. As a scientist, Evhen Dmytrovych has developed a number of research initiatives related to the development of game farms (including game reserves) and biotechnical measures to increase forage and land capacity. His works also concern the importance and support of populations of certain species (hares, deer, etc.) on the scale of game farms and in Ukraine in general. Evhen Krainev was an Honorary Member of the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen.

Біографічні деталі

Євген Крайнев народився 1915 р. в Ольгинському районі Донецької обл. в сім'ї видатного лісівника Дмитра Крайнева. Дитинство пройшло у Велико-анадолі, в атмосфері неперервної лісознавчої діяльності в родині. Вищу освіту здобув у Московському смушко-хутровому інституті (1951). Після цього працював науковим співробітником Українського відділення Всесоюзного НДІ мисливського господарства та звіроводства (до 1953 р.)¹.

З 1953 р. — провідний фахівець Головного управління мисливського господарства України. За час роботи в управлінні у співпраці з ІЗАН підготував кандидатську дисертацію, яку захистив 1971 р. Пішов із життя 1980 р., у віці 65 р.

Рис. 1. Євген Крайнев (у центрі) у складі групи мисливствознавців на одній із нарад у Ялті; травень 1963 р. Фото з архіву М. Воїнственського; фрагмент. Ліворуч — Олексій Салганський, праворуч — Павло Улицький.

¹ Автор припускає, що мова має йти про Заворичі, де працювало й чимало інших зоологів. Не виключено, що він там працював і до війни (у 1940 р. йому було 25 р.).

Ключові доробки в галузі теріології

Дисертацію за темою «Мисливські тварини України, шляхи їх охорони та раціонального використання» захистив у ІЗАН (Київ) 1971 року¹. Дослідник послідовно вивчав різні питання ведення мисливських господарств і стану популяцій мисливських звірів у них і в цілому в Україні.

Серед праць, що стосуються господарств і заповідної справи, варто назвати такі: «У Великоанадольському лісі та околицях» (Крайнев 1959), «У мисливському господарстві України» (Крайнев 1961), «Від мисливських заказників до мисливських господарств» (Крайнев 1967), «Про продуктивність мисливських угідь Української РСР» (Галака & Крайнев 1968).

Не менш значущими є доробки й публікації щодо самої дичини: «Деякі підсумки обліку чисельності дичини, що видобувається в Україні» (Крайнев 1968), «Про розведення зайця сірого у сільськогосподарських угіддях України» (Болденков *et al.* 1971a), «Про завезення в Україну далекосхідних свиней, оленя японського та сарни» (Болденков *et al.* 1971b), «Шляхи раціонального використання оленів в Україні» (Галкин & Крайнев 1973).

Ці праці були представлені в різних тематичних мисливствознавчих виданнях, у т. ч. «Перша наукова конференція з розвитку мисливського господарства Української РСР» (Київ, 1968) та «Розвиток мисливського господарства Української РСР» (Київ, 1973). Наразі якісь документи цих конференцій і збірників праць недоступні, проте очевидно, що вони проводилися під егідою управління мисливського господарства, а, отже, й Є. Крайнева (також С. Болденкова та В. Пархоменка). Як управлінець у сфері мисливського господарства Є. Крайнев брав участь у розробці правил полювання та положення про полювання та мисливське господарство України. Серед його ініціатив — жорсткі (мінімізовані) розрахункові норми щодо приросту популяцій мисливських звірів, що дозволило забезпечити стійкий ріст їхньої чисельності.

Автору відомо 16 публікацій дослідника. Окрім того, Є. Крайнев був автором низки науково-популярних статей. Однією з ключових праць стала монографія «Підгодівля диких тварин» (Крайнев 1976).

У статті з аналізом розвитку мисливствознавства як прикладної галузі зоології М. Воїнственський (1971) підкреслював вагомий внесок співробітників Управління мисливського господарства Мінлігоспу УРСР у цю справу. На вебсайті «Українське полювання» (<https://bit.ly/3hYtdcZ>, 2016) зазначено: «Вся професійна політика Головополювання України закладена біологом-мисливствознавцем Євгеном Крайневим». Це очевидне визнання.

Рис. 2. Палітурка видання «Підгодівля диких тварин».

¹ Відомості зібрано по крихтах з різних джерел. Найбільший блок (5 речень, повне ім'я, роки життя) є у довідці про автора в альманасу «Охотничьи просторы» (<https://bit.ly/3vWpexW>).

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Євген Крайнев «успадкував» інтерес до природи, завдань її вивчення й раціонального використання природних ресурсів. Його батько — Дмитро Карпович Крайнев — відомий лісівник, викладач Великоанадольського лісового технікуму, який у 1928–1929 рр. створив унікальний дендрарій біля лісового технікуму в районі Волновахи.

Євген Крайнев активно співпрацював з іншими колегами, і частина його публікації — у співавторстві з відомими мисливствознавцями, у т. ч. Сергієм Болденковим (5) та Борисом Галакою. Шанобливо ставлячись до старших зоологів, Є. Крайнев написав статтю про О. Корнеєва (Крайнев 1979).

У передмові до видання «Довідник мисливця та рибалки» (1972) Євгена Дмитровича Крайнева згадано як Почесного члена УТМР.

Література

- Болденков, С., Е. Крайнев, Б. Галака. 1971a. О разведении зайца-русака в сельскохозяйственных угодьях Украины. *Охота и охотничье хозяйство*, № 5: 23.
- Болденков, С. В., Е. Д. Крайнев, Б. А. Галака. 1971b. О запове на Украину дальневосточных кабанов, пятнистого оленя и косули. *Пути повышения эффективности охотничьего хозяйства: Материалы III конференции охотоведов Сибири. Часть 1*. Иркутск, 41–43.
- Вонштейнский, М. А. 1971. Наука охотничьему хозяйству УССР. *Вестник зоологии*, № 5: 3–11.
- Галака, Б. А., Е. Д. Крайнев. 1968. О продуктивности охотничьих угодий Украинской ССР. *Первая научная конференция по развитию охотничьего хозяйства Украинской ССР: Тезисы докладов*. Киев, 45–47.
- Галкин, В. С., Е. Д. Крайнев. 1973. Пути рационального использования оленей на Украине. *Развитие охотничьего хозяйства Украинской ССР*. Киев, 161–164.
- Крайнев, Е. Д. 1959. В Великоанадольском лесу и окрестностях. *Охота на Украине*. Гос. издат. сельхоз. лит., Киев, 17–20.
- Крайнев, Е. 1961. В охотничьем хозяйстве Украины. *Охота и охотничье хозяйство*, № 3: 10–11.
- Крайнев, Е. 1967. От охотничьих заказников до охотничьих хозяйств. *Охотник и рыбак Украины*. Кн. 2. Киев, 115–120.
- Крайнев, Е. Д. 1968. Некоторые итоги учета численности добываемой дичи на Украине. *Первая научная конференция по развитию охотничьего хозяйства Украинской ССР. Тезисы докладов*. Киев, 123–127.
- Крайнев, Е. 1979. Александр Порфирьевич Корнеев (к 75-летию со дня рождения). *Охота и охотничье хозяйство*, № 1: 19.

ЗАГОРОДНЮК, І. Євген Крайнев та розвиток мисливствознавства як галузі знання й господарства в Україні. — Дослідник проявив себе як успішний науковець і одночасно вмілий чиновник, який на обох цих напрямках роботи досяг помітних успіхів. Як науковець Євген Дмитрович розвинув низку дослідницьких ініціатив стосовно розвитку мисливських господарств (включно з мисливськими заказниками) та біотехнічними заходами для збільшення кормності та місткості угідь. Його доробки також стосуються значення та підтримки популяцій окремих видів (зайці, олені тощо) в масштабах мисливських господарств та в цілому в Україні. Євген Крайнев був Почесним членом Українського товариства мисливців та рибалок.